

# Mèxic (4)

written by Josep M. Boixareu Vilaplana | 27 de febrer de 2026

A més de la nostra activitat com a editors de llibres, l'any 1971 l'empresa creada amb el nom de Boixareu Editores va llançar al mercat la seva primera revista, *Mundo Electrónico*, que tenia com a delegat a Mèxic l'*ingeniero Sotomayor*, professor de la matèria en no recordo quin centre universitari de la capital mexicana. Quan vaig començar les meves primeres anades a aquell país ens veiem i m'havia dut a diversos llocs arqueològics. L'any 1976 em va dur a Taxco, ciutat a 170 km. del D. F. A mig camí, aproximadament, d'Acapulco, lloc on no vaig voler anar mai. Taxco era una ciutat bellíssima amb carrers empedrats, cases blanques, balcons de fusta i teulats de teula àrab. També hi havia molts *tianguis* –aquest terme ve del nàhuatl que va ser la llengua de Mesoamèrica, espai que ocupava Mèxic i Centre Amèrica des de 3.500 anys aC, el nàhuatl és oficial a Mèxic i recordo que s'estudiava a les escoles–, mercats normalment a l'aire lliure on es venen tota mena de coses, des de joies d'or i plata fins a tota mena d'aliments o totxos per a la construcció. El gran atractiu de la ciutat era, i suposo que és, l'església de Santa Prisca d'estil barroc a l'interior de la qual hi ha retauls de fusta repujada i recoberta amb paper d'or. La plata abundava arreu; vaig comprar algun record d'aquest metall.

Crec que la primera vegada que vaig anar a Mèxic amb la meva esposa, Montse, va ser el març de 1977. Com a escapada ens van recomanar anar a Ixtapa Zihuatanejo. A l'aeroport vam llogar un cotxe per passejar-nos per aquells indrets. Em sembla que va ser la primera vegada que vaig conduir un cotxe automàtic, m'hi vaig acostumar de seguida. De fet, Ixtapa era un complex turístic en construcció, llavors només hi havia l'hotel on ens vam allotjar. Com que allò no tenia cap gràcia, vam anar al poble de Zihuatanejo. Ens va agradar una platja que hi havia en un golf. A l'hora de dinar vam seure en un berenador molt

rústic davant mateix de la platja, la gent s'hi banyava amb samarreta de màniga curta, generalment estampades amb motius diversos. Ens van oferir llagosta; vam preguntar pel preu i era el que vulgarment es diu *tirat*, així que en vam demanar una per cada u. Eren a la brasa i les feien a prop d'on seiem; eren delicioses, encara les recordem. A la tarda ens vam banyar a la platja d'Ixtapa, al Pacífic. Era llarguíssima i, el millor, no hi havia gairebé ningú; tal volta les persones de més a prop estaven a més de cinquanta metres. L'aigua no era gaire tranquil·la, però al sol s'hi estava la mar de bé. A l'hotel havíem comprat una crema protectora de tortuga que llavors encara estava permesa.

El novembre d'aquell mateix any va tenir lloc a la Ciutat de Mèxic el segon Congrés Inter Americà d'Editors, tant de llibres com de revistes. Hi vaig llegir una ponència de la qual no recordo el tema, però en tinc testimonis gràfics. En algunes de les fotografies hi sortim entaulats en un convent d'estil molt mexicà amb el director de *Mundo Electrónico*, José Mompín, la seva esposa Inés, l'amic Jordi Úbeda i altres col·legues espanyols i mexicans.

L'any 1980 vam fundar a Mèxic l'empresa *Publicaciones Marcombo* juntament amb socis mexicans. Vam publicar bastants títols el més important dels quals va ser la col·lecció *Enciclopedia de la Energia*, traduïda de *McGraw-Hill* que va constar de set voluminosos toms, però els treballs de producció van allargar-se tant que, quan va sortir, la matèria d'alguns volums ja havia quedat obsoleta. Les oficines d'aquesta editorial les vam ubicar a la quarta planta d'un edifici de la Colonia Roma, proper a les d'*Editia Mexicana*. El setembre de 1985 un devastador terratrèmol va sacsejar la Ciutat de Mèxic que segons fonts no oficials va causar unes 50.000 víctimes mortals. Jo hi vaig anar el 1r d'octubre següent perquè em van dir que ens havia afectat greument. De l'aeroport a la ciutat i concretament al centre tot eren edificis en runes. El que més em va impressionar va ser trobar l'edifici on hi havia

hagut les oficines de *Publicaciones Marcombo* fet un munt de runes. La sort va ser que, com que el sisme es va produir cap a les 7 del matí, el personal encara no havia entrat a treballar. L'editorial va encara funcionar durant uns anys però va quedar molt tocada i estava abocada al fracàs.

El 21 de febrer del 1990 vaig assistir a la Ciutat de Mèxic a l'assemblea de socis de *Publicaciones Marcombo, S.A.* que va significar el trencament amb els socis mexicans. Quan les coses no van bé... Van dimitir els socis executius i es va plantejar la venda de les accions del grup mexicà, proposta que jo vaig recollir. També es va proposar la venda a tercers en el cas que Marcombo-Barcelona no fes ús del *Derecho de tanteo*, opció preferent. Una altra operació es posava en marxa. Aquell mateix any vaig participar en una missió d'empresaris catalans encapçalada per l'aleshores president de la Generalitat Jordi Pujol. En aquells moments tant *Editia Mexicana* com *Publicaciones Marcombo* estaven en una situació crítica, tant és així que jo ja havia pensat en alguna solució dràstica. Va ser la relació que manteníem amb D. *Jorge Giannetto Fernández* el que ens va permetre estudiar la possibilitat de la seva intervenció. Ell era l'accionista de referència i gerent d'*Alfaomega Grupo Editor* i, en ocasió d'aquell viatge, vam acabar de perfilar les condicions d'una compra per part seva de les dues empreses mexicanes. Els socis mexicans s'hi van avenir i Jorge Giannetto i jo vam signar un contracte d'intencions.

Al cap de pocs mesos del mateix any vaig tornar a Mèxic per tancar l'operació de compra-venda. L'acord entre Marcombo i Alfaomega Grupo Editor estipulava que aquest seria el distribuïdor exclusiu nostre a Mèxic preveient la coedició de llibres de Marcombo a Mèxic i d'Alfaomega a Espanya, així com també la possibilitat d'establir algunes aliances en altres països de Llatinoamèrica tal com vam fer. Amb Jorge Giannetto vaig guanyar un altre amic a Mèxic. La relació personal encara dura. Jorge és de nacionalitat argentina però resident a

Mèxic. M'he entretingut en aquests temes professionals, cosa que m'havia proposat no fer, perquè aquella època va ser transcendental per les operacions amb Llatinoamèrica i no me n'he pogut estar.

En el meu viatge a Mèxic del 1993 la Montse també m'hi va acompanyar. L'objectiu, com cada any, era la Fira del Llibre de Guadalajara, FIL, però abans sempre feia uns dies d'estada a la Ciutat de Mèxic per despatxar amb la gent d'Alfaomega i fer algunes visites. En acabar la FIL, amb la Montse vam fer una escapada al Bajío mexicà de la qual en guardo molts bons records. La primera parada la vam fer a Dolores Hidalgo, poble que m'agrada molt i on he tornat altres vegades. No sé si és poble o ciutat però és cabdal en la història de Mèxic. Allí va ser on, el 16 de setembre de 1810, el *cura Hidalgo* va fer el *grito de Dolores*: "*Que viva México i mueran los gachupines* (els espanyols)", davant l'església. Va representar l'inici de la revolució que va dur Mèxic a la independència. M'agrada asseure'm en uns bancs de ferro que hi ha a la plaça de la dita església i contemplar tot l'entorn on mai no hi falten, també asseguts als bancs o a terra recolzats en qualsevol paret, alguns homes locals amb llurs barrets de palla amples a l'estil mexicà.

El Bajío està al voltant dels 2.000 metres d'altura i pots gaudir d'un paisatge típicament mexicà. Jo no em vaig estar que la Montse em fes fotos amb els coneguts cactus de gran alçada i múltiples braços. San Miguel Allende és un de tants pobles atractius. És de carrers intricats i quan arribes al centre i pots aparcar, t'asseus a la plaça contemplant l'església de San Miguel Arcángel. Allí per dinar vam fer una bona menja mexicana i continuàrem cap a Guanajuato, una de les meves ciutats preferides de Mèxic, que n'hi ha unes quantes. És la capital de l'estat del mateix nom i està declarada patrimoni de la humanitat. Et pots perdre pels túnels dessota la ciutat que fan de carrers o contemplar la Basílica de Nostra Senyora de Guanajuato. El que a mi m'encisa és

deambular pel carrer més cèntric que està envoltat de muntanyes les faldes de les quals estan plenes de casetes senzilles d'uns colors variats que formen un bell conjunt. Aquella primera vegada ens establirem en un típic hostel que havia estat un convent. Ens hi vam trobar molt bé. Hi vaig tornar unes quantes vegades més.